

Verslag bijeenkomst 18 september 2014

Samen aan de slag voor de toekomst van de Grevelingen

Op donderdagmiddag 18 september 2014 waren ruim tachtig geïnteresseerden bijeen om te praten over de toekomst van de Grevelingen. De bijeenkomst maakte onderdeel uit van de Grevelingenweek, een nieuw initiatief van de Zeeuwse Milieufederatie en IVN. Onder de vlag van de Zuidwestelijke Delta maken overheden en maatschappelijke organisaties al jaren plannen voor de Grevelingen. De komende periode worden deze plannen omgezet naar concrete uitvoeringsprojecten. Dit levert ook dilemma's op, bijvoorbeeld tussen natuurontwikkeling en het benutten van economische kansen of tussen een open proces en op concurrentie gerichte dialoog met marktpartijen. Dit soort dilemma's stond centraal tijdens de bijeenkomst.

DEEL I: INFORMATIE

Voordat de dialoog tussen de deelnemers startte, presenteerde Ben Spiering van het projectteam Getijdencentrale de resultaten van gesprekken met marktpartijen. Uit een marktconsultatie, onder mogelijke bouwers en investeerders, blijkt dat een kleinere doorlaat dan aanvankelijk gedacht al volstaat voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Dat daarmee de getijdencentrale ook kleiner wordt, komt de financiering van het project ten goede. Petra Meijboom van het Rijksvastgoedbedrijf vertelde over de nieuwe manier waarop het rijk samenwerkt met lokale en regionale partijen in gebiedsontwikkeling en hoe dat al op verschillende plaatsen in Nederland tot resultaten heeft geleid.

De complete presentaties van beide sprekers zijn [hier te bekijken](#). De plannen voor de regio kwamen aan bod in de film '[De kracht van de Zuidwestelijke Delta](#)'. Tot slot liet Arthur Palache van de Nederlandse Onderwatersport Bond zien hoe mooi de Grevelingen onderwater kan zijn.

DEEL II: DIALOOG

De deelnemers gingen met elkaar in gesprek over de dilemma's aan de hand van drie thema's.

1. Gebiedsontwikkeling nieuwe stijl: koppelen nieuwe verdienmodellen aan duurzame economie

Door Petra Meijboom, Rijksvastgoedbedrijf

In deelsessie is in drietal groepen gewerkt aan reflectie op voorgestelde toekomstige gebiedsontwikkeling in de Grevelingen middels gebiedscoöperaties, een gebiedsprogramma en een gebiedsfonds. Deelnemers constateren dat er nu soms nog te weinig samenwerking is tussen overheden (gebrek aan public alignment). Ook wordt er soms nog te veel voorbijgegaan aan bestaande ondernemers. Zij zouden de ontwikkelingskansen als eerste moeten benutten. Alvorens met gebiedsontwikkeling aan de slag te gaan, is het nodig dat de waterkwaliteitsproblematiek (zuurstofloosheid) wordt opgelost. De Flakkeese spuisluis zou daarom ook op korte termijn weer in werking moeten worden gesteld, als eerste stap. De waterkwaliteitsproblematiek in de Grevelingen werd als urgenter beschouwd dan die van het Volkerak-Zoommeer.

De natuur mag niet zomaar helemaal worden weggegeven aan allerlei 'rode ontwikkelingen', zo is de mening van de deelnemers. Een aantal deelnemers vindt gebiedsontwikkeling oude stijl (balans tussen ecologie en economie) zo gek nog niet. Gooi die principes niet volledig over boord bij de nieuwe manier van werken. Belangrijke tip van de deelnemers was om een groter gebied in beschouwing te nemen. Door de taart groter te maken/koek te verbreden kan er meerwaarde worden bereikt. Daarom moet ook over de dijken heen worden gekeken. Een combinatie met de recreatiesector ligt voor de hand. Wel is het noodzakelijk om de gebiedsontwikkeling met heldere kaders te beginnen. Zo heeft de Grevelingen bestaande zoneringen. Gebiedsontwikkeling dient ook altijd rekening te houden met het verleden. Alleen een visie is boterzacht. Volgens de deelnemers zijn concrete besluiten nodig. Alleen dan gaan ondernemers investeren. De deelnemers hebben behoefte aan de onderzoeksresultaten die dienen als onderbouwing van de Rijksstructuurvisie Grevelingen Volkerak-Zoommeer. De kengetallen achter de (voorkeurs)besluiten moeten openbaar worden gemaakt.

Voor de vormgeving van de gebiedsontwikkeling zien de deelnemers kansen in de geschetste aanpak. Wel vraagt men aandacht voor de positie van bestaande belangenorganisaties in bijvoorbeeld een gebiedscoöperatie. Men denkt dat projecten goedkoper kunnen wanneer deze worden gecombineerd met andere. Een risico van de geschetste aanpak is wel het gevaar dat alleen de 'rode ontwikkelingen' tot uitvoer komen. Werken vanuit een gebiedsprogramma kan dienen als borging van alle in het gebied aanwezige belangen. Gezien het innovatieve karakter zou de betrokkenheid van het ministerie van Economische Zaken

prominenter moeten. Daarbij dient de relatie met de bestaande beheer- en onderhoudsorganisatie niet uit het oog te worden verloren.

2. Getijdencentrale: etalage van innovatie

Door Wouter Groenen, provincie Zuid-Holland

De Zuidwestelijke delta heeft de ambitie zich te ontwikkelen tot de internationale showroom van delta-innovatie. Een getijdencentrale bij de Brouwersdam biedt een dergelijke innovatie. Een getijdencentrale combineert een aantal economische en ecologische doelstellingen. Een getijdencentrale in de Brouwersdam spreekt tot de verbeelding. Dit heeft gunstige effecten zoals het aantrekken van kennis en werkgelegenheid rondom deze nieuwe technologie. Het innovatieve karakter biedt zelfs mogelijkheden om kennis te exporteren, we kunnen spreken van een nieuw Delta exportproduct.

In drie groepen is een dialoog gevoerd over de belangen die raken aan de realisatie van een dergelijke getijdencentrale. Belangen die zijn geadresseerd:

Veiligheid

Welke impact heeft de realisatie van een getijdencentrale op de waterveiligheid? Hou in de scenario's rekening gehouden met een zeespiegelstijging en afsluitbaarheid bij extreme weersomstandigheden. Maar ook veiligheid vanuit recreatie; welke invloed heeft (toenemende) stroming op de veiligheid en toegankelijkheid van de Grevelingen voor de watersport?

Economische impact recreatie

 Wat is de impact van een getijdencentrale op recreatie op en rond de Brouwersdam (bijv. kitesurfing). Presenteer een impactanalyse winst-verlies voor recreatie. Geef aan hoe wordt omgegaan met ondernemers die beperkingen ondervinden van de realisatie van een getijdencentrale.

Ecologie

Veel vragen over de spanning tussen ecologie versus energetische optimalisatie van een getijdencentrale. Hoe zit het met de passeerbaarheid voor vis van de centrale? Welke ecologische effecten zijn er op het moment dat water langer vastgehouden wordt? Wat is het ecologisch effect van minder verval in de Grevelingen als gevolg van de getijdencentrale?

Kennisontwikkeling

Hoe zeker is de kennis naar met name ecologische effecten bij een dergelijke innovatie? Vooral theoretische modellen, maar hoe houden die zich in de praktijk?

3. Toekomst Grevelingen: wat laten de onderzoeken zien

Door Loes de Jong, Rijkswaterstaat

In de dialoog Toekomst Grevelingen is gediscussieerd over de kansen en knelpunten van de alternatieven die zijn onderzocht voor de verbetering van de waterkwaliteit in de Grevelingen. Het onderzoek naar de mogelijke alternatieven voor het verbeteren van de waterkwaliteit en aanvullende waterberging laat zien dat alternatief D (herstel beperkt getij Grevelingen en zout met beperkt getij Volkerak-Zoommeer zonder aanvullende waterberging op Grevelingen) als voorkeursalternatief uit de bus komt. In dit alternatief blijven Volkerak Zoommeer en Grevelingen gescheiden.

In de Grevelingen betekent beperkt getij een getijslag van maximaal 50 cm. Het gemiddelde waterpeil in de Grevelingen is op dit moment -20cm NAP. Dat betekent dat het waterpeil in de toekomst met een beperkt getij varieert tussen maximaal +5 cm bij hoogwater en -20 cm NAP bij laagwater. Het waterpeil in het Volkerak Zoommeer varieert nu rond -10 cm NAP (variatie is afhankelijk van regen en beschikbaarheid van zoetwater vanuit de rivieren) en met een beperkt getij van 30 cm zal het peil variëren tussen +5 cm en -25 cm NAP.

Deelnemers vragen zich in de discussie af of het niet mogelijk is om de Grevelingen te verbinden met de Oosterschelde om de waterkwaliteit te verbeteren. Dat kan, maar als je ook het Volkerak Zoommeer via de Oosterschelde van een gedempt getij wilt voorzien, demp je de getijslag in de Oosterschelde en boer je in dat gebied verder achteruit met het probleem van voortgaande erosie van de platen door de zandhonger van de geulen. Dat is althans wat de modellen van Deltares uitwijzen. Meerdere deelnemers willen zelf met de modellen en de uitkomsten aan de slag, want volgens sommigen is ook een positief effect op de Oosterschelde denkbaar.

De deelnemers maken zich met name zorgen over de gevolgen van het toelaten van beperkt getij in de Grevelingen voor de landnatuur. Zorgpunten die zijn genoemd:

- ☀ Kun je wel gedempt getij krijgen zonder kunstgreep?
- ☀ Let op voor de toename van kwel op de eilanden en de gevolgen daarvan op met name de groenknolorchis;
- ☀ Verkwansel niet de huidige natuur, de waarde van de natuur zit in de oevers en eilanden;
- ☀ Blijven de jachthavens voldoende toegankelijk?
- ☀ Maak een verbinding tussen het Grevelingenmeer en het Volkerak Zoommeer in de Grevelingendam en zorg dat deze voor de recreatievaart zonder brug door kan varen.

Andere deelnemers gaven aan dat de voorgestelde maatregelen zullen leiden tot een sterke verbetering van de waterkwaliteit. Positief voor het onderwaterleven, de recreatieve beleving van het gebied en de visserij. Daarnaast was er twijfel of wel alle mogelijke alternatieven zijn onderzocht, zoals bijvoorbeeld alternatieven met minder getij in de Grevelingen (20-30 cm).

Afsluiting

Belangrijke 'rode draad' is dat deze community zich niet wil beperken tot kennis nemen van de uitkomsten van de studies op hoofdlijnen. Men wil graag zelf over de achterliggende informatie kunnen beschikken, over de gebruikte modellen en men wil met de experts van gedachten kunnen wisselen. Een eerste stap is het beschikbaar maken van de achterliggende informatie, zodra dit in de procedure mogelijk is.

De Grevelingenweek is een initiatief van ZMf (Zeeuwse Milieufederatie) en IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, in samenwerking met het Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen. Mede mogelijk gemaakt door de Zuidwestelijke Delta.

